

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

Tallrapportering for IMDi's mangfoldsrådgivere og
spesialutsendingene for integreringssaker sitt arbeid mot negativ
sosial kontroll og æresrelatert vold i 2023

Nøkkeltall for 2023

Denne rapporten beskriver hvordan Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDi) mangfoldsrådgivere og spesialutsendinger for integreringssaker har jobbet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i 2023.

Hensikten med rapporten er å gi et bilde av antall saker som IMDis mangfoldsrådgivere og spesialutsendinger for integreringssaker har kommet i befatning med i 2023, samt sammenfatte funn og tendenser fra året som har gått. Begge ordningene inngår i IMDis ordinære oppgaveportefølje, og er sentrale ordninger i myndighetenes innsats mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Det finnes ikke sikre tall på hvor mange som er utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Innrapporterte tall fra spesialutsendingene og mangfoldsrådgiverne viser at både barn, unge og voksne har behov for den bistanden og veiledning som disse tjenestene tilbyr.

IMDis mangfoldsrådgivere ga i 2023 råd og veiledning i totalt 899 nye saker som omhandler negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Hovedbekymringen i de fleste sakene som mangfoldsrådgiverne kommer i befatning med omhandler negativ sosial kontroll. Som tidligere år omhandler sakene fra 2023 i hovedsak jenter og kvinner, og de har i størst grad involvert personer med bakgrunn fra Syria, Pakistan, Somalia, Afghanistan og Irak.

Spesialutsendingene har i 2023 gitt råd og veiledning i totalt 245 saker. I 2023 ble over halvparten av sakene som spesialutsendingene for integreringssaker jobbet med kategorisert som «Ufrivillig opphold i utlandet», etterfulgt av «Negativ Sosial kontroll» og «Frykt for ufrivillig opphold i utlandet». Samtidig er de fleste sakene som spesialutsendingene for integreringssaker jobber med svært komplekse og har elementer fra flere av kategoriene. Som tidligere er det flest personer som er under 18 år som får bistand, og de fleste er jenter.

Hva er en sak?

En sak defineres som veiledning eller oppfølging av en person utsatt for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold, inkludert tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og ufrivillige utenlandsopphold. Veiledning av ansatte som jobber med en utsatt person, vil også registreres som en sak.

Sakskategoriene som benyttes i rapporteringen for 2023 er samordnet med sakskategoriene som benyttes i rapporteringen fra Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Begrepsbruken på sakskategoriene har endret seg over tid, blant annet på grunn av endringer i definisjonene i de ulike handlingsplanene. For best mulig sammenlikning med tidligere rapporter fra mangfoldsrådgivere og spesialutsendinger for integrering, er sakskategoriene i tidsserien oppdatert selv om de viser til definisjoner som er endret. Dermed tilsvarer sakskategorien «Ufrivillig opphold i utlandet» saker som tidligere ble registrert som «Etterlatt i utlandet». Innenfor kategoriene kjønnslemlestelse, ufrivillig opphold i utlandet og tvangsekteskap, skiller vi mellom frykt for, og gjennomført.

Mangfoldsrådgiverordningen

IMDi har 59 mangfoldsrådgivere utplassert ved utvalgte ungdomsskoler, videregående skoler og voksenopplæringsentre over hele landet. IMDis mangfoldsrådgivere sitt mandat er å følge opp og veilede ungdom som er, eller står i fare for, å bli utsatt for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, samt ufrivillige opphold i utlandet. De skal også drive forebyggende arbeid og bidra til å styrke kompetansen til skoleansatte og offentlige tjenesteapparat om denne tematikken.

Spesialutsendinger for integreringssaker

Spesialutsendinger for integreringssaker jobber ved utvalgte utenriksstasjoner. Spesialutsendingene skal yte konsulær bistand til personer som er utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, herunder tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Spesialutsendingene skal også bidra til kompetanseheving i tjenesteapparatet i Norge gjennom råd og veiledning i enkeltsaker og gjennom kompetansehevingstiltak. Spesialutsendingene skal videre etablere og bygge nettverk i Norge og i utlandet og bidra med anbefalinger og innspill til utviklingen av fagfeltet. Spesialutsendingene er utstasjonert på ambassadene i Ankara, Amman, Islamabad og Nairobi.

IMDis mangfoldsrådgivere

Antall saker som rapporteres av IMDis mangfoldsrådgivere har økt jevnt de siste årene, med en liten nedgang i antall saker i 2022 og 2023. Av årets rapportering ser man at antall registrerte saker holder seg forholdsvis stabilt sammenlignet med foregående år.

Hva handler sakene om?

Den største andelen av saker som mangfoldsrådgiverne mottok i 2023 omhandler «Negativ sosial kontroll» (66 prosent av sakene), etterfulgt av «Trusler/vold» (16 prosent), «Frykt for ufrivillig opphold i utlandet» (6 prosent), «Frykt for tvangsekteskap» (5 prosent) og «Ufrivillige utenlandsopphold» (4 prosent).

Tabell 1: Oversikt over saker fordelt på kategori 2019-2023

Kilde: Tallrapportering mangfoldsrådgivere

Kategori	2019	2020	2021	2022	2023	2023 %
Negativ sosial kontroll	316	497	658	615	594	66 %
Trusler/vold	110	121	160	175	141	16 %
Frykt for tvangsekteskap	37	36	60	57	44	5 %
Ufrivillig opphold i utlandet	15	22	31	21	36	4 %
Frykt for ufrivillig opphold i utlandet	36	32	56	73	58	6 %
Gjennomført tvangsekteskap	11	5	6	*	7	1 %
Gjennomført kjønnslemlestelse	16	8	*	*	*	*
Frykt for kjønnslemlestelse	*	*	7	*	*	*
Frykt for tvangsekteskap og Kjønnslemlestelse	*	*	*	*	*	*
Tvunget til å forbli i ekteskap	*	*	*	0	6	1 %
Gjennomført barneekteskap			*	0	*	*
Frykt for barneekteskap	*	*	*	0	*	*
Totalt	542	723	983	950	899	100 %

*For å unngå identifisering oppgis ikke antall for kategorier med 5 eller færre saker

IMDis mangfoldsrådgivere mottok 594 henvendelser om «Negativ sosial kontroll» i 2023. Av disse gjaldt 70 prosent av sakene jenter/kvinner og 27 prosent gutter/menn. I 3 prosent av sakene var kjønn ukjent. Om lag halvparten av sakene omhandlet unge under 18 år. 299 av disse sakene ble meldt av skoleansatte og 148 av den utsatte selv. Saker som omhandler «Negativ sosial kontroll» kan ha ulike former og det kan være ulike utøvere av kontrollen. I flere tilfeller er det foreldre som begrenser sine barns frihet, men kontrollen kan også komme fra øvrige familiemedlemmer både i Norge og andre land, nærmiljø og nettverk som venner og kjærester. Foreldre kan begrense sine barn ved å kontrollere deres deltakelse i fritidsaktiviteter, valg av utdanning og i hvilken grad de kan møte venner utenom skoletid. I enkelte saker utøver ungdommer negativ sosial kontroll ovenfor hverandre. Det kan dreie seg om eldre søsken som holder oppsyn med småsøsken, eller kjærester som utøver kontroll over hverandre. Kontrollen kan også omfatte overvåkning av telefon og kontoer på sosiale medier.

Saker som omhandler «Trusler/vold» utgjør den nest største andelen. I 2023 registrerte mangfoldsrådgiverne 141 saker innenfor denne kategorien. 71 prosent av sakene omhandlet jenter/kvinner. 60 prosent av sakene omhandlet personer over 18 år. Volden kan være både fysisk og psykisk og være motivert av å opprettholde eller gjenopprette familiens ære. Utøverne av volden kan være familiemedlemmer, kjæreste eller ektefelle, medelever eller personer i øvrig nettverk.

Sammenliknet med tallene fra 2022, har saker som gjelder «Frykt for ufrivillig utenlandsopphold» hatt en nedgang fra 73 til 58 saker. Av disse omhandlet flertallet unge under 18 år (64 prosent), og 72 prosent av sakene omhandlet jenter/kvinner. Mangfoldsrådgiverne erfarer at det ofte er flere motiv for å sende barn på ufrivillige utenlandsopphold. Det kan dreie seg om gjenoppretting av ære, utfordrende atferd, styrking av kulturell tilhørighet og manglende tillit til offentlige institusjoner i Norge.

Mangfoldsrådgiverne ga råd og veiledning i 36 saker som omhandlet «Ufrivillig utenlandsopphold» i 2023. Dette er en økning på 15 saker fra 2022. Skoleansatte tilhører kategorien som oftest tar kontakt med mangfoldsrådgivere for å drøfte sin bekymring for enkeltelever som opplever ufrivillige utenlandsopphold. I slike saker samarbeider mangfoldsrådgiverne ofte med spesialutsendingene for integreringssaker og med Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

I 2023 omhandlet 44 saker «Frykt for tvangsekteskap». De fleste av disse sakene omhandlet jenter/kvinner (82 prosent), og det er en jevn fordeling mellom personer over 18 år og personer under 18 år. Mangfoldsrådgiverne erfarer at det er skoleansatte og utsatte selv som i stor grad tar kontakt ved frykt for tvangsekteskap. Det er registrert 7 saker som dreier seg om «Gjennomført tvangsekteskap» i 2023. I saker som omhandler tvangsekteskap

Negativ sosial kontroll

I handlingsplanen *Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (2021-2024)* forstås negativ sosial kontroll som press, oppsyn, trusler eller tvang som systematisk begrenser noen i sin livsutfoldelse eller gjentatte ganger hindrer dem i å treffe selvstendige valg om eget liv og fremtid. Dette gjelder for eksempel den enkeltes selvbestemmelse over egen identitet, kropp og seksualitet, frihet til å velge venner, fritidsaktiviteter, religion, påkledning, utdanning, jobb, kjæreste og ektefelle, og til å be om helsehjelp. I vurderingen av om et handlingsmønster utgjør negativ sosial kontroll, skal det tas hensyn til den kontrollerte partens alder og utvikling, samt til prinsippet om barnets beste.

kobles øvrig hjelpeapparat på, heriblant barnevern, krisesenter og/eller Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. I enkelte tilfeller er frykten knyttet til en forestående utenlandsreise og økt giftepress fra familie. Det kan også være at foreldre har oppdaget at ungdommen har brutt med gjeldende æresnormer, gjennom for eksempel å ha en hemmelig kjæreste. I de sakene hvor det har vært frykt for tvangsekteskap ved utenlandsopphold, har reisene blitt forsøkt avverget gjennom råd og veiledning, og personen har fått bistand til å etablere kontakt med det ordinære hjelpeapparatet.

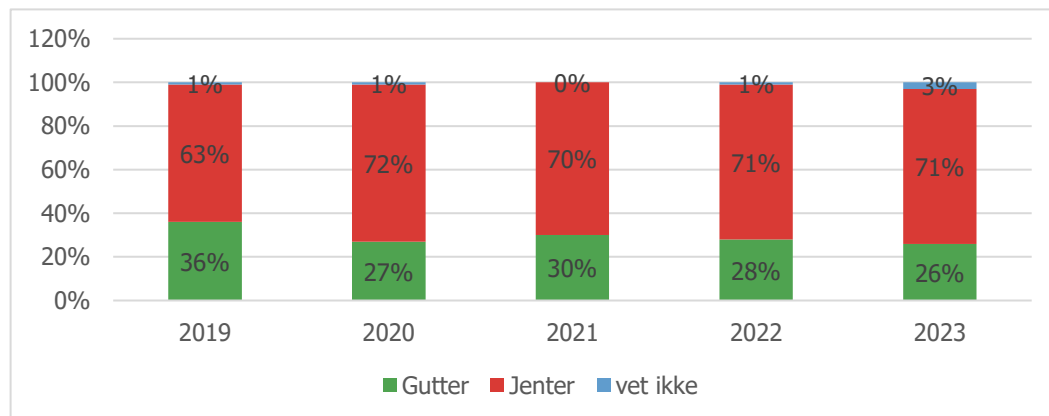
I 2023 har mangfoldsrådgiverne registrert færre enn 5 saker som dreier seg om «Frykt for kjønnslemlestelse» og «Gjennomført kjønnslemlestelse». Tallene er derfor ikke oppgitt i tabell 1.

Mangfoldsrådgiverne registrerte færre enn 5 saker under de nylig innførte kategoriene «Frykt for barneekteskap» og «Gjennomført barneekteskap» i 2023. Det ble registrert 6 saker under kategorien «Tvunget til å forbli i ekteskapet».

Saker fordelt på kjønn og alder

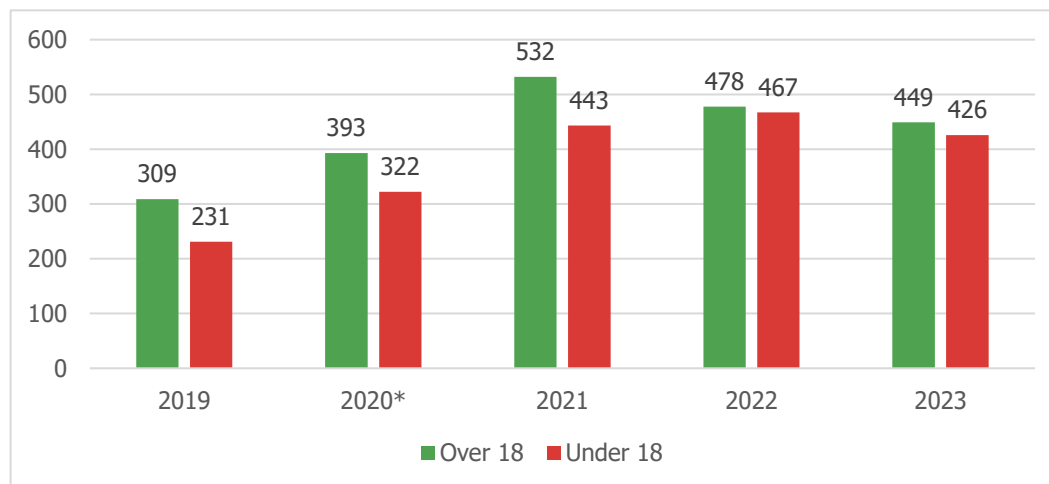
Fordelingen på kjønn har vært stabil de siste tre årene. Fra 2020 har det vært en liten nedgang i andelen saker som omhandler gutter.

Figur 1: Andel saker kjønn. Kilde: Tallrapportering mangfoldsrådgivere

Totalt registrerte mangfoldsrådgiverne oppfølging av 638 mandatsaker som omhandlet jenter/kvinner og 235 som omhandlet gutter/menn i 2023. I 26 av sakene var kjønn ukjent. Det er registrert flest saker innenfor kategorien «Negativ sosial kontroll» for begge kjønn. Kategorien «Vold/trusler» er registrert nest flest ganger, både blant gutter/menn og jenter/kvinner.

Figur 2: Antall saker basert på alder 2019-2023

I 2023 har mangfoldsrådgiverne kommet i befatning med tilnærmet like mange saker vedrørende personer over og under 18 år. I 24 av sakene var alder ukjent.

Saker fordelt på landbakgrunn

I 2023 jobbet IMDis mangfoldsrådgivere med personer med bakgrunn fra 67 ulike land. Med landbakgrunn mener vi eget, foreldres eller besteforeldres fødeland, det er derfor ikke knyttet til statsborgerskap.

De fleste sakene i 2023 gjaldt personer med bakgrunn fra Syria, Pakistan, Somalia, Irak og Afghanistan. Disse landbakgrunnene har vært de største siden 2017.

Tabell 2: Oversikt over saker fordelt på landbakgrunn 2019-2023

Kilde: Tallrapportering mangfoldsrådgivere

Land	2019	2020	2021	2022	2023	2023 %
Syria	105	155	214	176	172	19 %
Irak	48	70	96	94	74	8 %
Pakistan	41	82	110	116	100	11 %
Somalia	81	99	138	116	88	10 %
Afghanistan	51	54	106	77	76	8 %
Tyrkia	19	15	28	33	16	2 %
Iran	25	6	13	14	11	1 %
Palestina	10	16	19	*	14	2 %
Marokko	7	6	10	9	13	1 %
Russland	10	15	23	16	26	3 %
Norge	12	28	23	26	26	3 %
Eritrea	20	14	21	30	29	3 %
Øvrige land *	113	163	182	238	254	28 %
Total	542	723	983	950	899	100 %

*For å unngå identifisering oppgis ikke antall for kategorier med 5 eller færre saker

Enkeltsakene som mangfoldsrådgiverne har jobbet med har omhandlet barn, ungdommer og voksne som er født og oppvokst i Norge, personer med ulik type innvandrerbakgrunn, for eksempel flyktninger, familiegjenforente og arbeidsinnvandrere, som har både kort og lang botid i Norge og personer med norsk statsborgerskap.

Kompetansehevingsoppdrag og utadrettede virksomhet

Mangfoldsrådgiverne skal i henhold til ordningens mandat bruke cirka 40 prosent av arbeidstiden på kompetanseheving av ansatte i skoler og øvrige hjelpetjenester. I 2023 har mangfoldsrådgiverne gjennomført en rekke kompetansehevingsoppdrag og annen utadrettet virksomhet over hele landet for ansatte i ulike tjenester. Aktiviteter som kan nevnes er deltagelse på stand, svar på ung.no, arrangering av konferanser og innlegg/foredrag. Flere har også stilt opp i media. Målgruppen har vært ansatte i ulike tjenester og bevisstgjøring av allmennheten generelt, samt ungdom og voksne. Mangfoldsrådgiverne har samarbeidet med kommune, fylkeskommune, IMDis fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold og andre relevante tjenester i gjennomføringen av de ulike arrangementene. Til sammen har mangfoldsrådgiverne gjennomført i overkant av 200 ulike kompetansehevingsoppdrag i 2023. Dette representerte en dobling sammenliknet med 2022.

Erfaringen er at mangfoldsrådgivernes utadrettede virksomhet og kompetanseheving fører til henvendelser fra ansatte i berørte tjenester, og at flere utsatte får nødvendig veiledning og oppfølging, samtidig som de blir bevisst sine rettigheter og handlingsalternativ.

Spesialutsendingene for integreringsaker

Spesialutsendingene for integreringsaker har i 2023 gitt råd og veiledning i totalt 245 saker. Dette er 10 saker flere enn i 2022. Spesialutsendingene har veiledet utsatte, medarbeidere ved ambassader og ansatte i førstelinjetjenester i Norge. Økningen i saker er knyttet til første halvår av 2023, der det ble meldt inn 129 saker. Spesialutsendingene har registrert 116 saker andre halvår 2023

Hva handlet sakene om?

De fleste sakene som spesialutsendingene for integreringsaker jobber med, er komplekse og har elementer fra flere av registreringskategoriene. Den største andelen av saker som spesialutsendingene for integreringsaker jobbet med i 2023 omhandlet «Ufrivillig opphold i utlandet». Antall saker i denne kategorien er omtrent på nivå med 2022 (67%). Deretter følger «Negativ Sosial kontroll» (11 prosent) og «Frykt for ufrivillig opphold i utlandet» (10 prosent). Det har vært en nedgang i saker som gjelder «Frykt for tvangsekteskap». Samtidig har det vært en økning i saker knyttet til «Negativ sosial kontroll» og «Frykt for ufrivillig utenlandsopphold». Sistnevnte økning kan henge sammen med at ordningen med spesialutsendinger for integreringsaker i større grad har blitt kjent for førstelinjetjenester i Norge og at flere dermed tar kontakt med spesialutsendingene før personene befinner seg i utlandet.

Som tidligere år er bakgrunnen for ufrivillig opphold i utlandet sammensatt. Det kan være bekymrede foreldre som sender sine barn til utlandet på grunn av rus eller annet som de oppfatter som problematisk adferd. Frykt for hjelpetjenester i Norge, herunder barnevern, har også blitt oppgitt å være en årsak for ufrivillig utenlandsopphold i noen saker. Spesialutsendingene for integrering har også hatt saker som har omhandlet omsorgspersoner som sender sine barn til utlandet på grunn av manglende evne til å følge dem opp. I noen saker som har omhandlet kvinner, har de selv oppgitt at de var bedre integrerte i Norge enn ektefellen, og at dette var bakgrunnen for en utenlandsreise som endte opp med ufrivillig utenlandsopphold.

Tabell 3: Oversikt over saker fordelt på kategori 2019-2023
Kilde: Tallrapportering spesialutsendinger for integreringsaker

Kategori	2019	2020	2021	2022	2023	2023 (%)
Negativ sosial kontroll	10	13	30	8	27	11 %
Trusler/vold	21	26	33	10	15	6 %
Tvunget til å forbli i ekteskap	*	*	*	0	*	*
Frykt for tvangsekteskap	17	17	31	30	*	*
Ufrivillig opphold i utlandet	118	134	148	172	162	67 %
Frykt for ufrivillig opphold i utlandet	13	0	11	8	25	10 %
Gjennomført tvangsekteskap	*	6	11	*	6	2 %
Gjennomført kjønnslemlestelse	0	0	*	0	0	0 %
Frykt for kjønnslemlestelse	0	0	*	5	*	*
Gjennomført barneekteskap	*	*	*	0	*	*
Frykt for barneekteskap	*	*	*	0	*	*
Andre familierelaterte saker**	74	54				
Totalt	257	250	273	235	245	100 %

* For å unngå identifisering oppgis ikke antall for kategorier med 5 eller færre saker

**Utgått kategori etter 2020

I 2023 hadde spesialutsendingene 27 saker som omhandlet «Negativ sosial kontroll». Dette er en økning i antall saker sammenlignet med året før, men tallet er på nivå med tallet fra 2021. Saker som spesialutsendingene registrerer som «Negativ sosial kontroll» omhandler både bekymring fra tjenesteapparatet knyttet til personer som befinner seg i Norge, og personer som befinner seg ufrivillig i utlandet.

Det har i 2023 vært få saker der «Tvangsekteskap» eller «Frykt for tvangsekteskap» har vært registrert som hovedkategori. Når det gjelder kategorien «Frykt for tvangsekteskap», så har tallet gått ned fra 30 saker i 2022 til 5 eller færre i 2023. Mange av disse sakene har vært familieinnvandringsaker der UDI har anmodet ambassaden om å gjennomføre intervju med søker på bakgrunn av mistanker om tvangsekteskap. ¹

Det meldes om noen saker som gjelder unge med nedsatt funksjonsevne som tas med til utlandet med formål om ekteskap. I disse sakene kan det fremstå som at familien trenger avlastning og ikke greier å navigere i de rettighetene og det tilbudet som finnes i Norge. I

¹ Disse sakene registreres ikke lengre hvis det gjelder personer uten tilknytning til Norge utenom det faktum at de har fremmet søknad om familieinnvandring med referanseperson med oppholdstillatelse/statsborgerskap i Norge.

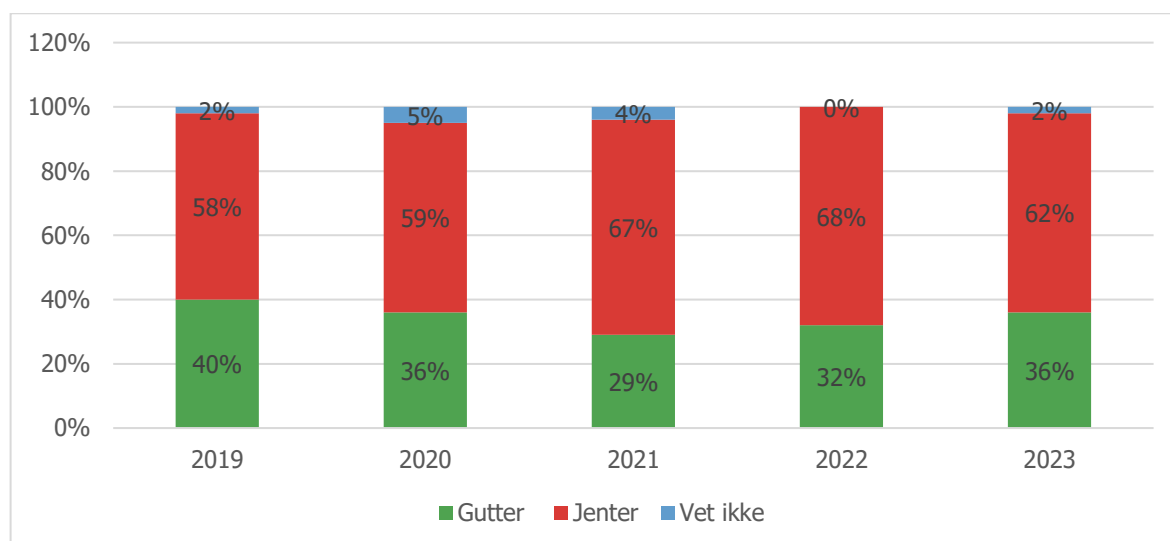
slike saker er det ofte momenter som kan indikere at en eller begge parter kan være presset til å inngå et ufrivillig ekteskap.

Saker fordelt på kjønn og alder

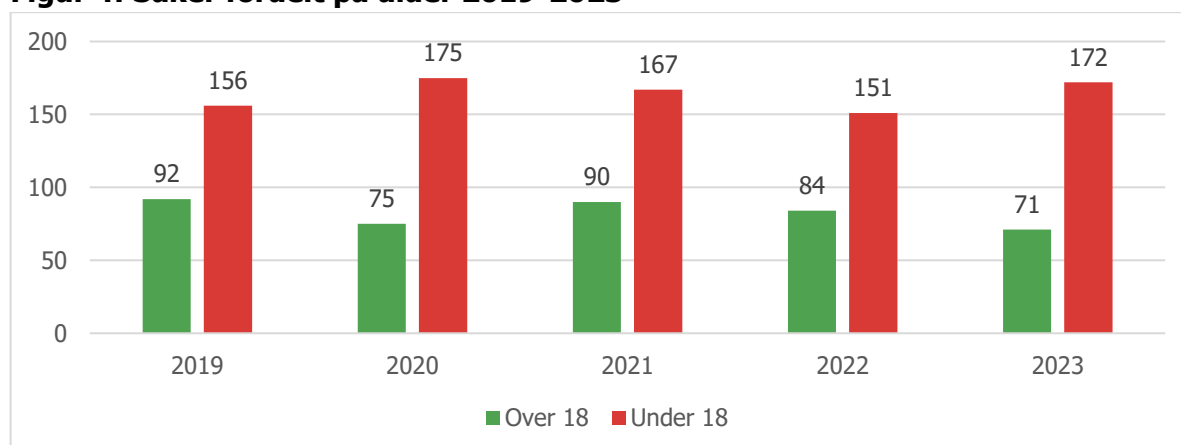
Spesialutsendingene for integreringsaker ga råd og veiledning til 152 jenter/kvinner (62 %) og 89 gutter/menn (36%) i 2023. I 2 % av sakene var kjønn ukjent. Fordelingen mellom kjønn sammenfaller omtrent med fordelingen tidligere år. Sammenliknet med de tre foregående årene, har det vært en liten økning i antall saker som gjelder gutter og menn, men tallene er på et ganske likt nivå som i 2019 og 2020.

Figur 3: Oversikt over saker fordelt på kjønn 2019-2023

Kilde: Tallrapportering spesialutsendinger for integreringsaker

Figur 4: Saker fordelt på alder 2019-2023

I 2023 har spesialutsendingene for integreringsaker hatt 71 saker tilknyttet personer over 18 år og 172 saker tilknyttet personer under 18 år. I 2 saker var alder ukjent. Sakskompleksene gjelder ofte familier med flere barn, der hver enkeltperson telles som en sak.

Saker fordelt på landbakgrunn

I 2023 jobbet spesialutsendingene for integreringsaker med personer med bakgrunn fra 18 ulike land. Landene med høyest andel saker i 2023 var Somalia (34 prosent), Irak (13 prosent), Syria (11 prosent) og Pakistan (10 prosent). Dette samsvarer med de geografiske nøkkelområdene for integreringsrådgiverne.

Tabell 4: Oversikt over saker fordelt på landbakgrunn 2019-2023

Kilde: Tallrapportering spesialutsendinger for integreringsaker

Land	2019	2020	2021	2022	2023	2023 %
Irak	46	45	46	58	33	13 %
Pakistan	45	26	31	15	24	10 %
Somalia	55	46	32	74	84	34 %
Tyrkia	*	*	*	9	5	2 %
Russland	25	11	30	6	18	7 %
Jordan	13	15	*	0	0	0 %
Palestina	9	17	28	7	7	3 %
Iran	0	*	*	0	0	0 %
Afghanistan	*	0	8	8	13	5 %
Syria	20	28	28	20	26	11 %
Øvrige land*	44	62	65	38	35	14 %
Total	257	250	273	235	245	100 %

*For å unngå identifisering er alle land med 5 eller færre saker anonymisert.

Det har i 2023 vært en liten økning i antall saker som gjelder personer med bakgrunn fra Somalia, sammenlignet med tidligere år. Antallet saker som har omhandlet personer med bakgrunn fra Russland har økt i 2023 sammenlignet med året før, men det er likevel færre saker enn i 2021. Antallet saker som har omhandlet personer med bakgrunn fra Jordan, Palestina og Syria har holdt seg relativt stabilt de siste årene, mens det i 2023 har vært en nedgang i antallet saker som har omhandlet personer med bakgrunn fra Irak.

De fleste henvendelsene som gjelder personer med bakgrunn fra Somalia, har omhandlet gutter der foreldrene opplever at barna har blitt for «norske» eller har havnet i et dårlig

miljø i Norge. Noen av dem blir sendt på disiplinærinstitusjoner, mens andre har et lengre opphold hos storfamilien i Somalia. Disse sakene gjelder ikke bare barn, men også unge voksne i tjuårene. I henvendelser som gjelder unge voksne, er det mange som har tilknytning til et tredje land. Det vil si at de er norske statsborgere, men er bosatt eksempelvis i Storbritannia, uten noen særlig tilknytning til Norge. Det er vanskelig å gi bistand i disse sakene, da personene det gjelder ønsker å returnere tilbake til Storbritannia.

Kompetansehevingsoppdrag og utadrettede virksomhet

IMDi har fagansvar for spesialutsendingene for integrerings saker sitt arbeid med kompetanseheving av tjenesteapparatet. I 2023 har spesialutsendingene for integrerings saker blant annet bidratt med kompetanseheving gjennom sine 3 årlige kompetansehevingsuker i Norge og gjennom rapporter og fagnotater. De har også deltatt på ulike møter og webinarer.

Kompetansehevingsukene i Norge har i 2023 inkludert fagdager for ulike kommunale førstelinjetjenester og dialogmøte med innvandrersorganisasjoner. Fagnotatene som har blitt utarbeidet i 2023 har omhandlet utfordringer og muligheter knyttet til arbeid med personer med bakgrunn fra Tsjetsjenia, snevrere rom for sivilt samfunn i Irak, og disiplineringsanstalter i Somalia.

IMDi erfarer at utadrettet virksomhet og kompetanseheving gir økt kjennskap og kompetanse om ufrivillig utenlandssaker hos førstelinjetjenestene. Videre ser vi at ulike førstelinjetjenester blir i stand til å samhandle bedre i disse sakene etter å ha fått kompetanseheving knyttet tematikken og til de forskjellige statlige virkemidlene på feltet.

Felles erfaringer fra 2023

Arbeidet til mangfoldsrådgiverne og spesialutsendingene for integrerings saker bidrar til at flere personer i sårbare situasjoner, herunder utsatte barn, unge og voksne, får verdifull hjelp og veiledning. Tallrapporten viser at antallet mandatsaker til mangfoldsrådgiverne og spesialutsendingene for integrerings saker har holdt seg relativt stabilt det siste året.

Nytt navn på ordningene

I 2023 ble stillingstittelen til minoritetsrådgivere endret til mangfoldsrådgivere. Årsaken til navnebyttet var tilbakemeldinger over tid om at tittelen «minoritetsrådgiver» kunne være misvisende, og at navnet «mangfoldsrådgiver» var mer dekkende for hva rådgiverne faktisk jobber med. IMDi har også begynt å bruke den formelle stillingsbetegnelsen «spesialutsendinger for integrerings saker» i omtalen av det som tidligere ble kalt «integreringsrådgiverordningen».

Pilotering

Siden 2021 har det vært gjennomført et pilotprosjekt med mangfoldsrådgivere på utvalgte ungdomsskoler og voksenopplærings sentre². Prøveprosjektet har vist seg å være et godt tiltak for å nå ut til flere ungdom og foreldre på et tidligere tidspunkt, samt voksne som kan være utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Høsten 2023 ble det besluttet at prosjektet skulle videreføres i ordinær drift. Pilotprosjektet blir følgevaluert av OsloMet og sluttrapporten skal leveres IMDi våren 2024.

Forskning på negativ sosial kontroll

På oppdrag fra IMDi har Proba Samfunnsanalyse utarbeidet rapporten *Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold gjennom sosiale medier (Rapport 2022-14)*.³ Rapporten ble lansert i 2023. Funn fra rapporten er i stor grad sammenfallende med mangfoldsrådgivernes erfaringer på dette feltet; negativ sosial kontroll foregår også på sosiale medier og digitale flater, og begrenser særlig jenters/kvinnens livsutfoldelse. Slik kontroll kan utføres av både foreldre, søsken, «hemmelige» kjærester og venner i Norge, og i tillegg kan kontrollen utføres av familiemedlemmer i utlandet. Kontrollen utøves via PC og mobil ved at personens kommunikasjon, sosiale nettverk og fysiske posisjon blir overvåket. Et eksempel på dette kan være foreldre som krever å gjennomgå mobilen til ungdommen for å se hvem de er i kontakt med. Erfaringen er også at enkelte jenter blir tvunget til å forbli i kjæresteforhold de

² I statsbudsjettet for 2021 ble mangfoldsrådgiverordningen utvidet med flere stillinger. I den anledning ble det etablert et pilotprosjekt med mangfoldsrådgivere ved fem ungdomsskoler i utsatte boområder; Søndre Nordstrand, Gamle Oslo og Drammen. IMDi besluttet samtidig å etablere et pilotprosjekt med mangfoldsrådgiverstillinger tilknyttet to voksenopplærings sentre (Bærum og Tromsø). Varigheten på pilotprosjektet ble satt til tre år fra høsten 2021.

³ Rapporten kan lastes ned fra: <https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2023/negativ-sosial-kontroll-og-aeresrelatert-vold-gjennom-sosiale-medier/>

ønsker seg ut av, da kjæresten truer med å sende utfordrende bilder av dem til familien og avsløre at de ikke lengre er jomfru.

Kompetanseheving av tjenesteapparatet

Mangfoldsrådgiverne og spesialutsendingene for integreringssaker erfarer at økende kompetanse om fenomen og handlingsalternativer hos tjenesteapparatet kan bidra til å forhindre at barn og unge blir utsatte for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Sammen med IMDi's fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, har mangfoldsrådgiverne og spesialutsendingene for integreringssaker gjennomført mange kompetansehevingsoppdrag i 2023. I tillegg til å heve kompetansen om fenomenene i de ordinære tjenestene, har dette også bidratt til å gjøre de særskilte tjenestene bedre kjent. IMDi vil følge opp dette arbeidet videre gjennom oppdrag i Tildelingsbrev for 2024 der IMDi, sammen med Bufdir, skal utarbeide strategier for å gjøre de særskilte tjenestene bedre kjent og for å heve kompetansen om tematikken hos de ordinære tjenestene.

Lansering av to nye handlingsplaner

I 2023 lanserte regjeringen to nye handlingsplaner der mangfoldsrådgiverne blir nevnt i konkrete tiltak. Dette er *Handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023-2026)*⁴ og *Handlingsplan mot rasisme og diskriminering (2024-2027)*⁵. I de respektive tiltakene står det at mangfoldsrådgiverne skal bidra til å gjøre relevante hjelpetilbud- og tjenester kjent for unge som har spørsmål om kjønns- og seksualitetsmangfold, rasisme og diskriminering. Mandatet til mangfoldsrådgiverne skal våren 2024 revideres for å inkludere disse nye arbeidsoppgavene.

Som året før, erfarte mangfoldsrådgiverne i 2023 en økning i antall saker knyttet til kjønns- og seksualitetsmangfold, herunder spørsmål knyttet til seksuell orientering og kjønnsidentitet (LHBT+). Enkelte erfarer skam knyttet til det å være skeiv og ha minoritetsbakgrunn. En del unge kan oppleve negative holdninger fra medelever med samme bakgrunn og fra egen familie. Noen kan utsettes for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold fordi de er skeive, og de er redd for sanksjoner dersom deres legning blir kjent. De siste årene har mangfoldsrådgiverne hatt økt fokus på dette fagområdet og inkludert dette i sitt informasjons- og kompetansehevingsarbeid, noe som igjen kan ha ført til økt bevissthet både hos de unge og hos tjenesteapparatet.

Rasisme og diskriminering er tematikk som mangfoldsrådgiverne også kommer i berøring med. På den ene siden kan slike saker omhandle holdninger til enkeltelever og erfaringer de har med skolemiljøet, mens på den andre siden kan enkelte oppleve å være utsatt for dette på boligmarkedet og i forbindelse med jobbsøking. Enkelte unge forteller om hverdagsrasisme og nedsettende kommentarer og ytringer.

⁴ [Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold \(2023–2026\)](#)

⁵ [Handlingsplan mot rasisme og diskriminering – ny innsats 2024–2027 \(regjeringen.no\)](#)

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

[imdi.no](https://www.imdi.no)